

Muhasebe Meslek Mensuplarının Algıladıkları Stres Düzeyine Yönelik Bir Araştırma

A Research on Stress Level Perceived by Accounting Professionals

Ahmet YANIK

Yrd. Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, ahmet.yanik@erdogan.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ

ÖZET

Makale Geçmişi:

Geliş 20 Şubat 2017
Düzeltilme Geliş 10 Mart 2017
Kabul 19 Mart 2017

Anahtar Kelimeler:

Muhasebe meslek mensubu, Stres,
Algılanan stres düzeyi

© 2017 PESA Tüm hakları
saklıdır

Yeni çağın temel problemlerinden biri olarak gösterilen stres, yaşamın her alanını olumsuz yönde etkilemektedir. Çalışma yaşamında da stresin bireysel ve örgütsel bazda verimliliği azaltan bir unsur olduğuna ilişkin araştırmalar yapıldığı gözlemlenmektedir.

Çalışmamızda muhasebe meslek mensuplarının algıladıkları stres düzeyi demografik faktörler ekseninde incelemiştir. Kocaeli SMMMO'dan elde edilen 425 anket verisi analiz edilmiş; muhasebe meslek mensuplarının yaş ve deneyim yılı değişkenlerinde stresi düzeylerinin farklılaştığı sonucuna varılmıştır.

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article History:

Received 20 February 2017
Received in revised form 10 March
2017
Accepted 19 March 2017

Keywords:

Accountant profession, Stress,
Perceived stress level

© 2017 PESA All rights reserved

Stress, one of the basic problems of the new age affects every aspect of life negatively. It has also been observed that researches has been conducted on the fact that stress is an element that reduces productivity on an individual and organizational basis in working life.

In our study, the level of stress perceived by professional members of the accounting profession has been examined in terms of demographic factors. 425 questionnaires obtained from Kocaeli SMMMO were analyzed; it was reached the end the level of stress in the variables of age and experience years of accounting professors differed.

GİRİŞ

Muhasebe meslek mensuplarının yaptığı işlerin çeşitliliğinin çok olması, bu işlerin meslek mensuplarına yüklediği sorumluluklar, iş çıktılarının çok sayıda paydaşı ilgilendirmesi gibi nedenler muhasebe mesleğinin stresli meslekler içinde yer almasına neden olmaktadır(Yıldırım, et al., 2004).

Meslek mensupları arasındaki rekabetin yoğunluğu da mesleğin stresli olmasının nedenlerinden biri olarak görülmektedir. Şöyle ki meslek mensupları arasında var olan rekabetin yanında, mesleğe yeni katılan meslek mensuplarının da mevcut pazardan pay alma isteği, rekabetin yoğunluğunu arttırmaktadır. Bu rekabet ortamı meslek mensupları arasında fiyat rekabeti yaratmaktadır. Fiyat rekabeti ise meslek mensubunun gelir kaybına neden olmakta, bunun sonucu meslek mensubu sunduğu hizmette mükellefin beklediği kalite düzeyinin altında hizmet sunabilmekte; diğer taraftan hedefledikleri yaşam kalitesine ulaşamamaktadırlar (Yükselen, 2002).

Bir diğer stres nedeni, muhasebe meslek mensuplarının toplumun çıkarlarını korumak sorumluluğu yanında mükelleflerinin de çıkarlarını korumak yükümlülüklerinin olmasıdır. Bu durum meslek mensuplarının ikilemde kalmasına ve sorunlar yaşamasına sebep olmaktadır (Gül & Ergün, 2004).

Mesleki açıdan yoğun iş yükü altında çalışan meslek mensuplarında, bu iş yükünün neden olduğu stres sonucunda duygusal açıdan tükenmişlik, çevreye karşı duyarsız olma ve bunun beraberinde başarısızlık kaçınılmaz olmaktadır. Çünkü stres ve tükenmişlik meslek mensuplarının kendilerini yorgun, bitkin ve yetersiz hissetmelerine, performanslarının düşmesine ve bununla birlikte telafisi mümkün olmayan hataların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bu durum mükelleflerle aralarında potansiyel çatışma yaratmakta ve meslek mensuplarının mükelleflerini kaybetme riski ile karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır (Yumuk Günay & Demiralay, 2016). Nihayetinde stres, muhasebe meslek mensuplarının çalışma ortamındaki başarısı ve mesleğinin devamlılığı için önemli bir risk faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Stres kavramı, iç ve dış çevre faktörlerinin bireylerin organizmalarında meydana getirdiği değişiklik olarak tanımlanmaktadır (Erdoğan, 1996). Stresin bireysel ve örgütsel sonuçları bulunmaktadır. Uzun süreli strese maruz kalan bireylerde fiziksel ve psikolojik olumsuz etkiler ortaya çıkabilmekte, hem bireylerin sağlığı zarar görmekte hem de bireylerin örgüte katkısı azalmaktadır. Aynı çalışma ortamında bulunan çalışanlardan birinin stresli olması diğer çalışanları da olumsuz etkileyebilmekte ve bunun sonucunda örgütün verimliliği de negatif yönde etkilenebilmektedir. Diğer taraftan çalışanlarda stresin az olması, çalışanların bulunduğu örgüte katkısını artırmakta, aynı zamanda da iş tatminini de yükseltmektedir (Balcı, 2000).

Stres; alarm aşaması, direnme aşaması ve tükenme aşaması olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır. Alarm aşamasında, birey strese neden olan faktörü fark eder ve uyarıcıyı stres olarak algılar. Strese neden olan faktörlerin yoğunluğu arttıkça, bireyler farklı davranışlarda bulunur. Yani bu aşamada birey strese karşı ilk tepkisini verir (Eren, 1998). Direnme aşamasında, bireyin strese neden olan faktörü fark ettiği anda strese karşı koyabilmek amacıyla elinden gelen tüm imkanları kullanma durumudur (Eren, 1998). Bu aşamada birey, strese neden olan faktöre karşı vücut direncini yükseltir ve bedenin direnci normalin üzerine çıkar (Baltaş & Baltaş, 2008). Tükenme aşamasında, stresi meydana getiren kaynakların yoğunluğu arttıkça, bireyin strese karşı koyma gayreti kırılarak, davranışlarında gözle görülür sapmalar ve hayal kırıklıkları meydana gelir (Eren, 1998). Bu aşamada, bireyin alarm evresindeki tepkileri ve kronik belirtileri tekrar ortaya çıkar. Strese neden olan faktör ciddi ve uzun süre devam ederse birey tükenir ve bu durum bireyde kalıcı izler bırakabilir. Tükenme aşamasında birey uzun süreli stres kaynakları ile mücadele edemez ve başka stres kaynaklarından da rahatça etkilenebilir (Güçlü, 2001).

Stresi meydana getiren faktörler, Bireysel faktörler, Çevresel faktörler ve Örgütsel faktörler olmak üzere üç grupta toplanır.

Bireysel faktörler, bireylerde görülen stres yoğunluğu örgüt içi ve örgüt dışı faktörlerin niteliği ile ilişkili olduğu gibi bireylerin Demografik ve kişilik özellikleri ile yakından ilişkilidir (Gök, 2009). Bireysel faktörler; kişilik, cinsiyet, yaş, yaşam tarzı, aile yapısı, ekonomik şartlar vb. alt faktörler çerçevesinde oluşmaktadır (Kaya & Kaya, 2007). Bireyin kişilik yapısı örgüt içindeki davranışlarında ne kadar önemliyse, örgütsel stres kaynaklarından etkilenmesinde de o kadar önem arz etmektedir. Genellikle bireyler, strese eğilimli olma seviyeleri bakımından birbirlerinden farklılık göstermektedir (Işık, 2005).

Çevresel Faktörler, çalışan bireylerin günlük yaşantısında karşı karşıya kaldığı toplumsal ve teknolojik gelişmeler, yaşanılan kentin genel problemleri, ekonomik koşullar, politik gelişmeler ve doğal felaketlerden oluşmaktadır (Bekçi , et al., 2007).

Örgütsel Faktörler, bu faktörlerin başında değerlendirme ve kariyer sorunları gelmektedir. İşletmelerde değerlendirmenin gerçekçi yapıldığı konusunda şüphelerin olması, başarı değerlendirme standartlarının uygunsuzluğu, terfide sübjektif tutumlar, yetersiz ve hızlı terfi, başarı arzusunun engellenmesi, çalışanların değerlendirme sistemine inanmaması stres kaynağı olabilmektedir. Bununla birlikte hiyerarşik yapı, örgütsel iklim, ast-üst ilişkisi ve iletişim eksikliği de örgütsel faktörler arasında yer almaktadır (Kayıhan , et al., 2015).

1. Literatür Çalışması

Soysal (2009), Farklı Sektörlerde Çalışan İş görenlerde Örgütsel Stres Kaynakları: Kahramanmaraş ve Gaziantep'te Bir Araştırma isimli çalışmasında, üretim ve hizmet sektöründe çalışan personelin “iş” ve “örgütsel yapı ve politikalar” ile ilgili stres kaynakları arasında kısmen anlamlı bir farklılık olduğunu, çalışanların “rol, ilişki ve kişisel yapıları” ile ilgili stres kaynakları arasında ise çalıştıkları sektöre göre önemli oranda anlamlı farklılık olduğunu tespit etmiştir (Soysal, 2009).

Kayhan ve arkadaşları (2015), Muhasebe Meslek Mensuplarında Strese Neden olan Faktörlerle İş Tatmin Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Analizi: Muğla İli Örneği isimli çalışmasında, meslek mensuplarında strese neden olan faktörlerle içsel tatmin düzeyi arasında herhangi bir ilişkinin olmadığını, dışsal tatmin düzeyi ile teknolojik sorunlar, mesleki beklenti, standartlar ve denetim faktörleri arasındaki ilişkinin pozitif yönlü olduğunu, etik ilkeler ve maddi sıkıntılar faktörleri arasındaki ilişkinin ise negatif yönlü olduğunu, genel tatmin düzeyi ile sadece çevresel etkenler faktörü arasında ilişkinin pozitif yönlü olduğunu tespit etmişlerdir (Kayhan , et al., 2015).

Günay ve Arkadaşı (2016), Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin İş Stresi, Tükenmişlik Sendromu ve İş – Aile Yaşam Dengesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi isimli çalışmasında, iş-aile yaşam dengesinin işin aileye etkisi alt boyutunun, tükenmişliğin kişisel başarı ve duygusal tükenme alt boyutları üzerinde doğrudan etkili olduğunu, bununla birlikte iş-aile yaşam dengesinin uyum alt boyutunun da yalnızca tükenmişliğin kişisel başarı alt boyutunun doğrudan etkilediğini tespit etmişler, iş stresinin, iş-aile yaşam dengesinin ailenin işe etkisi alt boyutu ile tükenmişliğin duygusal tükenme ve duyarsızlık alt boyutları üzerindeki etkisinde tam aracılık rolü üstlendiğini ortaya koymuşlardır (Yumuk Günay & Demiralay, 2016).

Bekçi ve arkadaşları (2007), Muhasebe Meslek Mensuplarında Stres Kaynağının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma isimli çalışmalarında, meslek mensuplarına göre stresin kaynaklarının genelde iş yaşamlarından kaynaklandığını ve iş yüklerinin fazla olmasına bağlı olarak ortaya çıktığını tespit edilmişlerdir (Bekçi , et al., 2007).

Yıldırım (2008), Muhasebe Öğretim Elemanları ve Meslek Mensuplarının Mesleki Stres Düzeyi Üzerine Bir Araştırma isimli çalışmasında, cinsiyet bakımından ankete katılanlarda mesleki stres düzeyine bakıldığında, bayanların stres seviyesinin erkeklere göre daha yüksek olduğunu, yaş gruplarına göre bakıldığında ise ankete katılanlardan birinci gruptaki muhasebe meslek elemanları ve öğretim elamanlarının (20-29 yaş grubu) stres ortalamasının, üst yaş gruplarına göre yüksek olduğunu tespit etmiştir (Yıldırım, 2008).

Akın (2007), Muhasebe Meslek Mensuplarında İş Tatmini ile İşten Ayrılma Eğilimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi isimli çalışmasında, işten ayrılmanın başlıca nedenlerinin bürolardaki üstlerin tutumu ve iş güvencesi olduğunu tespit etmiştir (Akın, 2007).

Gümüştekin ve arkadaşları (2010), Stres Kaynakları ile Kariyer Yönetimi Etkileşimi: Borsa Aracı Kurum Çalışanları Üzerine Bir Uygulama isimli çalışmalarında, stresin iş yaşamında birtakım olumsuz sonuçlar doğurduğunu, bunun yanında bireyi motive eden yapıcı etkilerinin de bulunduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca, borsa aracı kurum çalışanlarının yaptıkları iş dolayısıyla, daha fazla stres altında olduklarını ortaya koymuşlardır (Eren Gümüştekin & Gültekin, 2010).

Durna (2006), Üniversite Öğrencilerinin Stres Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi isimli çalışmasında, bireylerin öğrenim gördüğü okulun türü ve sahip oldukları yakın arkadaş sayısı gibi değişkenler ile bireyin stres düzeyi arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu, diğer yandan, bireyin cinsiyeti ve eğitim seviyesi gibi değişkenler ile stres düzeyi arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığını tespit etmiştir (Durna, 2006).

Ekinci ve Arkadaşı (2003), Yöneticiler Üzerindeki Etkileri Açısından Stres Kaynakları ve Bir Uygulama isimli çalışmalarında, Yöneticileri, işleriyle ilgili örgütsel stres kaynakları içerisinde en fazla bürokratik ve yasal işlemler, işyerinde sıcak ve güler yüzlü bir ortamın bulunmaması, aşırı iş yükü, meslekte ilerleme ve kendini geliştirme fırsatının verilmemesi ve finansman problemlerin etkilediğini ortaya koymuşlardır. Ayrıca, Yöneticileri bireysel stres kaynakları

arasında; verimliliği sayısal olarak değerlendirmek, yapılacak işlerle ilgili zorlayıcı zaman sınırlamaları koymak, aynı anda birden fazla işi bitirmeye çalışmak, aile sorunları yaşamak gibi faktörlerin en fazla etkilediğini tespit etmişlerdir (Ekinci & Ekici, 2003).

Okutan ve Arkadaşı (2002), İş Ortamında Stres ve Stresle Başa Çıkma Yöntemleri: Bir Alan Uygulaması isimli çalışmalarında, çalışanların stresle başa çıkma konusunda bazı savunma mekanizmalarını deneseler de bilinçsiz olduklarını ortaya koymuşlardır (Okutan & Tengilimoğlu, 2002).

Hiç şüphesiz stres, çalışan bireyleri fiziksel ve psikolojik olarak olumsuz etkilemektedir. Bu da bireylerin bulunduğu örgütü, bu örgütte çalışan diğer bireyleri ve örgütün verimliliğini ciddi derecede etkilemektedir. Muhasebe meslek mensuplarının yaptığı işlerin çok çeşitli olması, bu işlerin meslek mensuplarına yüklediği sorumluluklar ve çok geniş paydaşlara hitap etmesi bakımından bu meslek mensuplarının ne kadar stres içinde çalıştıkları önem arz etmektedir. Bu bağlamda, çalışmada muhasebe meslek mensuplarının algıladıkları stres düzeyi incelenecektir.

2. Muhasebe Meslek Mensuplarının Stres Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma

Araştırmanın örneklemini Kocaeli’nde hizmet veren SM (Serbest Muhasebeci), SMM (Serbest Muhasebeci Mali Müşavir) ve YMM’ler (Yeminli Mali Müşavir) oluşturmaktadır. Araştırmada Cohen, Kamarck ve Mermelstein’in 1983 yılında geliştirdiği Mehmet Eskin ve arkadaşlarının Türkiye’ye uyarladığı Algılanan Stres Ölçeği kullanılmıştır (Eskin , et al., 2013). Toplam 14 maddeden oluşan algılanan stres ölçeği, kişinin hayatındaki birtakım durumları ne derece stresli algıladığını ölçmek için tasarlanmıştır. Katılımcılar her maddeyi “Hiçbir zaman (0)” ilâ “Çok sık (4)” arasında değişen 5’li Likert tipi ölçek üzerinde değerlendirmektedir.

2.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, muhasebe meslek mensuplarının algıladıkları stres düzeylerini belirlemek ve stres düzeyinin unvan, cinsiyet, yaş, medeni hal, eğitim, mesleki deneyim ve çalışma şekline gibi değişkenler bağlamında değişip değişmediğini ortaya koymaktır.

2.2. Güvenirlilik Testi

Toplanan verilerin iç tutarlılığını test etmek amacıyla Cron-Bach Alfa yöntemi kullanılmıştır (Tablo 1). Test istatistiğine göre Cronbach’s Alpha değeri ($\alpha=0.863$) çıkmıştır. Bu değer anketin oldukça güvenilir bir yapıda olduğunu göstermektedir.

Tablo 1: Güvenirlilik İstatistiği

Anket sayısı	425
Soru Sayısı	14
Cron-Bach Alfa	0,863

2.3. Demografik Özellikler

Araştırmada Kocaeli ilindeki SMMMO ‘da tesadüfi örnekleme yoluyla 510 muhasebe meslek mensubuna anket uygulanmış, uygun ve tutarlı olmayan 85 anket değerlendirmeye alınmamış, 425 anket değerlendirmeye esas alınmıştır. Katılımcıların 194’ü (%45,6) sı kadın, 231’i (%54,4) erkektir. 201’i (%47,3) evli 224’ü ise (52,7) bekarıdır. 21-29 yaş aralığında olan 129 (%30,4), 30-39 yaş aralığında 136 (%32), 40-49 yaş aralığında 101 (%23,8), 50-59 yaş aralığında olan 53 (12,5), 60 yaş ve üzerinde olan 6 meslek mensubu (%1,4) vardır.

Katılımcıların 5’i (%1,2) ilk-orta okul, 37’si (%8,7) lise, 118’i (%27,8) önlisans, 179’u (42,1) lisans, 86’sı (20,2) lisans üstü seviyesinde eğitim görmüştür. 133’ü (%31,3) 1-5 yıl, 150’si (%35,3) 6-10 yıl, 59’u (%13,9) 11-15 yıl, 33’ü (%7,8) 16-20 yıl, 29’u (%6,8) 21-25 yıl, 21’i (%4,9) 26 (25 değilmi) yıldan fazla mesleki deneyime sahiptir.

Araştırmaya katılanların 150’si (%35,3) bağımsız, 275’i (%64,7) ise bir firmaya bağlı olarak çalışırken, 177’si (41,6) SM, 197’si (%46,4) SMM ve 51’i (%12) YMM unvanına sahiptir.

2.4. Test sonuçları

Araştırmada, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının cinsiyet, medeni durumu ve çalışma şekline göre t testi, yaş, eğitim durumu, mesleki deneyim ve unvanlarına göre Anova testi yapılmıştır.

Tablo 2: Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	Katılımcı Sayısı	Ortalama	Standart sapma	T	Df	p
Erkek	194	3,08	0,535	-0,784	420,692	0,433*
Kadın	231	3,04	0,416			

* p > 0,05

Kadın ve erkeklerin stres düzeylerinin karşılaştırılması için yapılan t testi sonuçlarına göre kadın ve erkek muhasebe meslek mensuplarının stres düzeylerinin birbirine eşit olduğu ortaya çıkmıştır ($t_{0,05, 420} = -0,784$).

Tablo 3: Medeni Durum Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Medeni Durum	Katılımcı Sayısı	Ortalama	Standart sapma	T	Df	p
Evli	201	3,10	0,485	1,636	423	0,103*
Bekar	224	3,02	0,0,481			

* p > 0,05

Meslek mensuplarının medeni durumlarına göre stres düzeylerinin karşılaştırılması için yapılan t testi sonuçlarına göre evli veya bekar meslek mensuplarının stres düzeylerinin birbirine eşit olduğu ortaya çıkmıştır ($t_{0,05, 420} = 1,636$).

Tablo 4: Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Stres Düzeyleri Ortalama ve Standart Sapmaları

Yaş grupları	Katılımcı sayısı	Ortalama	Standart sapma
22-29 yaş	129	3,00	0,40454
30-39 yaş	136	3,09	0,52240
40-49 yaş	101	2,99	0,53503
50-59 yaş	53	3,21	0,41457
60 ve üzeri yaş	6	3,28	0,55014
Toplam	425	3,06	0,48436

Ankete katılanlar yaş gruplarına göre 5 gruba ayrılmıştır. Tablo 4'te görüldüğü gibi birinci grup 22-29, ikinci grup 30-39, üçüncü grup 40-49, dördüncü grup 50-59 ve beşinci grup 60 yaş ve üzerindeki meslek mensuplarıdır. Stres düzeyi yüksekten düşüğe doğru; en yüksek olan 5. grup – 3,28, 4. Grup 3,21, 2. Grup 3,09, 1. Grup 3,00, 3. Grup 2,99 ortalamaya sahiptir.

Tablo 5: Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Test İstatistikleri

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	Sig.
Gruplararası	2,607	4	0,652	2,826	0,025*
Gruplar içi	96,866	420	0,231		
Toplam	99,473	424			

* p < 0,05

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının yaş gruplarına göre stres düzeylerinin karşılaştırılması için yapılan anova testi sonuçlarına göre yaş grupları arasındaki stres düzeylerinin birbirinden farklı olduğu ortaya çıkmıştır ($F_{0,05, 4-420} = 2,826$, $p < 0,05$). Bu farklılığın hangi yaş grupları arasında olduğunu yani hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Tukey çoklu karşılaştırmalı testi sonucunda farklılığa ait grupların 3 ve 4. Yaş grupları olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 6: Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre Stres Düzeyleri Ortalama ve Standart Sapmaları

Eğitim durumu	Katılımcı sayısı	Ortalama	Standart sapma
İlkokul-Orta Okul	5	2,86	,08060
Lise	37	3,13	,42160
Önlisans	118	3,03	,52460
Lisans	179	3,08	,46499
Lisansüstü	86	3,04	,50585
Toplam	425	3,06	,48436

Ankete katılan muhasebe meslek mensupları eğitim seviyelerine göre 5 gruba ayrılmıştır. Tablo 6 Tablo 4'da görüldüğü gibi birinci grup ilkokul-orta okul, ikinci grup lise, üçüncü grup önlisans, dördüncü grup lisans ve beşinci grup lisansüstü seviyesinde eğitim görmüşlerdir. Stres düzeyi yüksekten düşüğe doğru; en yüksek olan 2. grup – 3,13, 4. Grup 3,08, 5. Grup 3,04, 3. Grup 3,03, 1. Grup 2,86 ortalamaya sahiptir.

Tablo 7: Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre test istatistikleri

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	Sig.
Gruplararası	0,61	4	0,153	0,650	0,627
Gruplar içi	98,86	420	0,235		
Toplam	99,47				

* p > 0,05

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının eğitim seviyelerine göre stres düzeylerinin karşılaştırılması için yapılan anova testi sonuçlarına göre eğitim seviyeleri arasındaki stres düzeyleri arasında istatistiksel olarak bir fark ortaya çıkmamıştır. ($F_{0,05, 4-420} = 0,65, p > 0,05$).

Tablo 8: Meslek Mensuplarının Mesleki Deneyimlerine Göre Stres Düzeyleri Ortalama ve Standart Sapmaları

Mesleki Deneyim Süreleri	Katılımcı Sayısı	Ortalama	Standart sapma
1-5 yıl	133	2,99	0,42696
6-10 yıl	150	3,19	0,51355
11-15 yıl	59	2,95	0,54470
16-20 yıl	33	3,10	0,41242
21-25 yıl	29	3,14	0,39316
25 yıldan fazla	21	3,32	0,51842
Toplam	425	3,0608	0,48436

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensupları mesleki deneyim sürelerine göre 6 gruba ayrılmıştır. Tablo 8'de görüldüğü gibi birinci grup 1-5, ikinci grup 6-10, üçüncü grup 11-15, dördüncü grup 16-20, beşinci grup 21-25 ve altıncı grup 25 yıldan fazla mesleki deneyime sahiplerdir. Stres düzeyi yüksekten düşüğe doğru; en yüksek olan 6. grup – 3,32, 2. Grup 3,19, 5. Grup 3,14, 4. Grup 3,10, 1. Grup 2,99 ve 3. Grup 2,9 ortalamaya sahiptir.

Tablo 9: Katılımcıların Eğitim Seviyelerine Göre Anova Test İstatistikleri

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	Sig.
Gruplararası	3,76	5	0,752	3,290	0,006
Gruplar içi	95,71	419	0,228		
Toplam	99,47				

* p < 0,05

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının mesleki deneyim sürelerine göre stres düzeylerinin karşılaştırılması için yapılan anova testi sonuçlarına göre mesleki deneyim süreleri grupları arasında stres düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. ($F_{0,05, 5-419} = 3,290$ $p < 0,05$). Bu farklılığın hangi mesleki deneyim süre grupları arasında olduğunu yani hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Tukey çoklu karşılaştırmalı testi sonucunda farklılığın 25 ve üzeri yıl mesleki deneyime sahip muhasebe meslek mensupları ile 1-5 yıl ve 11-15 yıl mesleki deneyim süresine sahip muhasebe meslek mensuplarında olduğu görülmüştür.

Tablo 10: Çalışma Şekli Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Çalışma Şekli	Katılımcı Sayısı	Ortalama	Standart sapma	T	Df	p
Bağımsız	150	3,08	0,496	0,594	423	0,553*
Bir Firmaya Bağlı	275	3,05	0,479			

* $p > 0,05$

Meslek mensuplarının çalışma şekline göre stres düzeylerinin karşılaştırılması için yapılan t testi sonuçlarına göre bağımsız çalışanlar ile bir firmaya bağlı olarak çalışan meslek mensuplarının stres düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. ($t_{0,05, 423} = 0,594$).

Tablo 11: Meslek Mensuplarının Unvanlarına Göre Stres Düzeyleri Ortalama ve Standart Sapmaları

Unvan	Katılımcı sayısı	Ortalama	Standart sapma
SM	177	3,08	0,517
SMMM	197	3,03	0,453
YMM	51	3,12	0,484
Toplam	425	3,06	0,484

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensupları mesleki unvanlarına göre SM, SMM ve YMM olmak üzere üç meslek grubu vardır. Stres düzeyi yüksekten düşüğe doğru; en yüksek olan YMM – 3,12, ikinci en yüksek grup SM – 3,08 ve en düşük grup SMM 3,03 ortalamaya sahiptir.

Tablo 12: Katılımcıların Unvanlarına Göre Anova Test İstatistiği Sonuçları

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	Sig.
Gruplararası	0,45	2	0,227	0,968	0,381
Gruplar içi	99,02	422	0,235		
Toplam	99,47				

* $p > 0,05$

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının mesleki unvanlarına göre stres düzeylerinin karşılaştırılması için yapılan anova testi sonuçlarına göre mesleki unvanlara arasında stres düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. ($F_{0,05, 2-422} = 0,968$, $p > 0,05$).

SONUÇ

Stres insan sağlığını olumsuz yönde etkileyen, yaşam kalitesini düşürebilen bunun yanı sıra çalışma hayatındaki performansı ve dolayısıyla verimliliği düşüren bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireysel ve örgütsel düzeydeki olumsuz etkilerine ilişkin sonuçlar literatürde yaygın olarak gösterilmektedir.

Çalışmada muhasebe meslek mensuplarının algıladıkları stres düzeyini ölçmek amaçlanmıştır. Çalışmada Kocaeli SMMMO'da tesadüfi örneklem yoluyla 525 muhasebe meslek mensubuna

ulaşılmıştır. Analizlerde 425 muhasebe meslek mensubundan alınan veriler kullanılmıştır. Örneklemeye dahil olan muhasebe meslek mensuplarında stres düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak algılanan stres düzeyleri ile cinsiyet, medeni hal, eğitim seviyeleri, çalışma şekli ve unvan değişkenleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna varılmıştır. Durna(2006) çalışması, cinsiyet ve eğitim seviyeleri ile stres düzeyi arasında anlamlı bir farklılığın olmaması sonucunu desteklemektedir.

Araştırmada 40-59 yaş aralığında yer alan muhasebe meslek mensuplarının algıladıkları stres düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç mesleki deneyim sürelerine ilişkin sonuçlarla paralellik göstermiştir. Buna göre muhasebe meslek mensuplarında yaş ilerledikçe ve dolayısıyla deneyim süresi arttıkça algılanan stresin arttığı sonucuna varılmaktadır. Deneyim süreleri ile algılanan stres düzeyi ilişkisinde, muhasebe meslek mensuplarının meslekteki ilk yıllarında da algıladıkları stres düzeyinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Muhasebe mesleğinin gerektirdiği sorumluluklar, mevzuat bilgisi, zaman baskısı gibi kısıtları dikkate alarak çalışmanın mesleğin ilk yıllarında strese neden olabileceği kanısına varılmıştır.

Çalışma muhasebe meslek mensuplarında stres düzeyinde demografik değişkenleri esas almıştır, muhasebe meslek mensuplarında işe ilişkin stres kaynaklarının ölçülmesinin başka bir çalışma olarak ortaya konulmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akın, A., 2007. Muhasebe Meslek Mensuplarında İş Tatmini ile İşten Ayrılma Eğilimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Muhasebe Finansman Dergisi*, Issue 34, pp. 144-151.
- Balcı, A., 2000. Öğretim Elemanlarının İş Stresi, Kuram ve Uygulamalar. 1. Baskı dü. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Baltaş, Z. & Baltas, A., 2008. Stres ve Başa Çıkma Yolları. 24. Baskı dü. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bekçi, İ., Ömürbek, V. & Tekşen, Ö., 2007. Muhasebe Meslek Mensuplarında Stres Kaynağının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 12(1), pp. 145-161.
- Durna, U., 2006. Üniversite Öğrencilerinin Stres Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20(1), pp. 320-342.
- Ekinci, h. & Ekici, S., 2003. Yöneticiler Üzerindeki Etkileri Açısından Stres Kaynakları ve Bir Uygulama. Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 12(2), pp. 93-111.
- Erdoğan, İ., 1996. işletme yönetiminde örgütsel davranış. Birinci Baskı dü. istanbul: Avcıol Basın Yayın.
- Eren Gümüştekin, G. & Gültekin, F., 2010. Stres Kaynakları ile Kariyer Yönetimi Etkileşimi: Borsa Aracı Kurum Çalışanları Üzerinde Bir Uygulama. Akademik Bakış Dergisi, Issue 20, pp. 1-21.
- Eren, E., 1998. Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi. 5. baskı dü. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Eren, E., 1998. Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi. 5. Baskı dü. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Eskin, M., Harlak, H., Demirkan, F. & Dereboy, Ç., 2013. Algılanan Stres Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Güvenirlilik ve Geçerlik Analizi. Yeni Symposium Journal, 51(3), pp. 132-140.
- Gök, S., 2009. Çalışma Yaşamının Önemli Bir Sorunu: Örgütsel Stres. Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 27(2), pp. 429-448.

- Güçlü, N., 2001. Stres Yönetimi. G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(1), pp. 91-109.
- Güçlü, N., 2001. Stres Yönetimi. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(1), pp. 91-109.
- Gül , K. & Ergün, H., 2004. Muhasebe Mesleğinde Etik. Muhasebe ve Denetime Bakış, Issue 11, pp. 53-77.
- Işık, N., 2005. Otel İşletmelerinde İşgörenlerin Örgütsel Stres Kaynakları ve Stresin Bireysel Sonuçlarına İlişkin Bir Araştırma. Mevzuat Dergisi, 8(91).
- Kaya, A. & Kaya, Y., 2007. Küçük ve Ortaboy İşletme Yöneticilerinin Stres Kaynaklarını Tespit Etmeye Yönelik Kayseri İlinde Bir Araştırma. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(23), pp. 41-62.
- Kaylıhan , B., Tepeli, Y., Heybeli, B. & Bakan, H., 2015. Muhasebe Meslek Mensuplarında Strese Neden Olan Faktörlerle İş Tatmin Düzeyi Arasındaki İlişkinin Analizi: Muğla Örneği. The Journal of Academic Social Science, 3(14), pp. 374-390.
- Okutan , M. & Tengilimoğlu, D., 2002. İş Ortamında Stres ve Stresle Başa Çıkma Yöntemleri: Bir Alan Uygulaması. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 3, pp. 15-42.
- Soysal, A., 2009. Farklı Sektörlerde Çalışan İşgörenlerde Örgütsel Stres Kaynakları: Kahramanmaraş ve Gaziantep'te Bir Araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 14(2), pp. 333-359.
- TURMOB, 2016. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği. [Çevrimiçi] Available at: <http://www.turmob.org.tr/TurmobWeb/Kurumsal/UyeIstatistikleri/Istatistik.aspx?param=vXvxwCI6ot/IL1WTAAXqy07+IQzWwx2oUZfoZFmoQ2QlWpk6Ag2NdApm1y4ZbbJGOTnmeQ3qK7L3dgIK6V1HIQ==>[Erişildi: 10 12 2016].
- Yıldırım, O., Tektüfekçi , F. & Çukacı, Y. C., 2004. Modern Meslek Hastalığı: Stres ve Muhasebe Meslek Mensubu Üzerindeki Etkileri. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 9(2), pp. 1-20.
- Yıldırım, S., 2008. Muhasebe Öğretim Elemanları ve Meslek Mensuplarının Mesleki Stres Düzeyi Üzerine Bir Araştırma. Muhasebe Finansman, Issue 38, pp. 153-162.
- Yumuk Günay, G. & Demiralay, T., 2016. Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin İş Stresi, Tükenmişlik Sendromu ve İş - Aile Yaşamı Dengesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(58), pp. 917-935.
- Yükselen, C., 2002. Muhasebe ve Müşavirlik Hizmetlerinde Modern Pazarlama Anlayışı. *Mali Çözüm*, Issue 58.